

Identitats obertes

OPINIÓ

LLEVAT SOBRETOT DE LA FRANCESA, IMPERMEABLE I GRANÍTICA, LES IDENTITATS NACIONALS S'ADAPTEN AL MULTICULTURALISME SENSE MÉS ESCARAFALLS DEL COMPTE. I L'ESPANYOLA? I LA CATALANA?

França té un problema d'una envergadura extraordinària: la identitat jacobina, la menys dúctil del món occidental. La quasi religió del laïcisme republicà, la fortalesa de l'Estat, la llibertat i els altres valors de matriu francesa que han esdevingut universals, i els serveis públics –llegeixi's privilegis– componen un bloc granític. Per tal d'incorporar-s'hi, és obligat despullar-se abans de qualsevol bagatge identitari previ. Llengua, creences, sentiments de pertinença, han de quedar arraconats. Des d'un punt de vista identitari, no és possible ser mig francès o una mica francès, o francès i una altra cosa. O francès de cap a peus, ben francès o sospitós de no francès.

Fins als anys setanta del segle passat, el sistema implacable d'integració dels nouvinguts havia funcionat sense entrebancs, sota el lema implícit que no hi ha al món res millor que ser francès. França, gran país d'acollida per a tothom que esculli esdevenir francès. És a dir per a tothom, ja que preferir una altra cosa era impensable, inconcebible. Tot això va començar a fallar a partir de les grans onades migratòries provinents sobretot del Magrib. L'encant es va trencar. Ha resultat que milions de nous francesos, francesos segons els papers, prefeixen ser el que eren, creure el que creien, menjar el que menjaven. Causa i resultat: l'exclusió social. D'aquí el lepenisme. D'aquí els incendis als guetos. D'aquí que el Govern socialista proposi l'aberració de privar de la nacionalitat francesa els terroristes, encara que no en tinguin cap més. És una forma simbòlica d'indicar que la població musulmana que xiula la Marsellesa no pot ser considerada francesa, per molt que disposi de la nacionalitat jurídica. La identitat francesa és el primer problema de França. No es pot modificar, no és possi-

ble canviar-la i obrir-la. El multiculturalisme i la globalització són els seus enemics. França és un país que, en comptes d'adaptar-se, resisteix. El jacobinisme ha passat d'orgull a malaltia.

Si la francesa és la identitat més impermeable i monolítica del món desenvolupat, no cal anar gaire lluny per topiar amb l'altra cara de la moneda, Suïssa. Quatre llengües, fort sentiment de pertinença, una xarxa de ciutats sense macrocefàlia, alts nivells de benestar i competitivitat, però amb fortes barres a la immigració. Sense abandonar el seu classisme ancestral, el Regne Unit es concep com a plurinacional i és multicultural de manera irreversible. No caldria ni dir que la nord-americana és així mateix una identitat oberta. Els requisits per sentir-se membre del país més poderós del món són de mínims. El predomi-

XAVIER
BRU DE SALA
@Xbrudesala

ni *wasp* (anglosaxó protestant i blanc) és cada cop més feble. Un president negre, dos hispans que aspiren a la presidència. Amèrica passa del *melting pot* integrador al *salad bowl* multicultural sense que el país trontolli.

Com podem definir la identitat espanyola? I la catalana? L'espanyola és conflictiva. Encara es pretén monolingüe i monolítica, a imatge de la francesa, però fins ara no ho ha aconseguit. La catalana, més que oberta, és vaporosa. També en conflicte, amb el centralisme espanyol i amb els segments assimilacionistes, per fortuna minoritaris, de la pròpia societat. La identitat catalana, de base sobretot lingüística, és persistent, resistent, més socialment que culturalment integradora.

Mentre França ha fracassat com a fàbrica de francesos, Catalunya és encara una fàbrica de catalans. Una fàbrica de producció lenta, amb més eines socials que estatals i amb un ascensor que no és el que era. Cal considerar un cert fracàs que bona part de la població escolaritzada en la immersió lingüística manifesti, no hostilitat, però sí un grau escàs d'adhesió a la llengua del país d'adopció dels seus pares o dels seus avis.

Si l'independentisme no ha aconseguit majoria en vots és sobretot per causa de la identitat composta de gran part de la societat catalana. El truc tàctic que consisteix a deixar la identitat al marge per concentrar-se en la independència no ha funcionat tant com s'esperava. Sembla que hi ha, en el catalanisme, un cert consens per admetre el bilingüisme com a gran estació intermèdia, tot i que no queda clar, o s'amaga, l'estatus del castellà a l'estació final.

Fins a quin punt el Procés frena la integració?

Escriptor